

Bulányi György

A találkozó

(Helyszíni jelentés
a Levada–Sobrinó találkozóról)*

Narrátor: *Hölgyeim és Uraim! Bemutatom kis jelenetiünk szereplőit. Ez a hetvenes éveiben járó komoly úr – őminenciája Williams Levada bíboros. A Vatikánban, a világ legkisebb államában – a pápa után – a legfontosabb hivatalt tölti be. Ő a Hittani Kongregáció vezetője. Elődje e hivatalban – a mostani pápa. A másik szereplő Amerikából érkezett, annak egyik legkisebb államából, San Salvadorból: Jon Sobrinó. Ő sem fiatal már, de még nincs hetven éves. Könyvíró ember. Tanszékvezető professzor. Teológus. Tíz-húsz esztendővel ezelőtt írt két könyvet. A Hittani Kongregáció elrendelte a könyvek sürgős vizsgálatát. Röpke hét esztendővel ezelőtt vett igénybe a sürgős vizsgálat. Két hete őminenciája kiadta a maga **Közleményét** a vizsgálatról. Ezt követően e-mailben megbeszélték ezt a személyes találkozót. Frascati a színhely, Róma közelében. Megérkeznek e hangulatos, vidéki, és mégis exkluzív kiskocsmá különtermébe. Bemutatkoznak egymásnak, leülnek, koccintanak, s Levada letegezi Sobrinót.*

– Öcsém, én vagyok az idősebb. Szervusz, János! (Sobrinó tisztelettel elfogadja a letegezést.)

– Servus humillimus... – Vilmos! Sajnállok, hogy meg kellett írnod...

– Sohse sajnálj, a közleményírás nálam foglalkozási ártalom. Ha majd te leszel prefektus, veled íratja meg a főnök.

– Ne viccelj már, azt sem tudja, hogy a világon vagyok.

– Tévedsz. Amikor befutott a Hivatalba – alighanem az Opus Dei egyik buzgó prelátusától – a feljelentés ellened, s referáltam erről neki, akkor említette, hogy emlékezik a nevedre. Öreg fiú vagy már Te is, mindössze egy jó tízessel fiatalabb nála. A szerénykedést abbahagyhatod. Majd ha befutsz hozzánk, akkor stílust válthatsz, s mondhatod nagy alázatosan, hogy *mi sembra* (neked csak úgy látszik), ahogy az a Hivatalban illik. De a kocsmában mondhatjuk, amit gondolunk. A kocsmá – az igazat mondás helye! Szép – ugye – a meghatározásom? Kocsmá bizony, mégpedig a javából, s nem díkasztérium.

– Tud a találkozásunkról?

– Remélem, nem. Ha mégis tudomást szerezne róla, legjobban, ha a végén megállapodunk majd egy szövegben, hogy miről is beszélgettünk. Csak azért, hogy ugyanazt mondjuk, ha kérdezik. Rendben?

– Rendben. De én is kérdeznék valamit. S ha nem akar nál válaszolni, úgy is jó.

– Csak kérdezz nyugodtan, válaszolok.

– Ezt a borizú hangot a főnökkel is megengedheted magadnak?

– Hova gondolsz? Azt csak külsők engedhetik meg, mint az az elszánt magyar, hogy is hívják, már elfejtettem a nevét. Régi történet. A főnök még prefektus korában elmondta neki, amit én is megírtam Neked levelem végén. Mire az a vadember azt mondta neki, hogy akkor küldjön magnókészülékeket a szószékekre. A pap majd csak megnyomja a start gombot, s már jön is az apparátból a tévedhetetlen szöveg.

– Akkor folytatom, ahol abbahagytam: Sajnállok... Sajnállok, mert Te is jól tudod, hogy amit írtál, azt én is meg tudnám írni. Ha nem is szóról-szóra úgy, ahogy Te írtad. De a tartalma ugyanaz lenne. S mondani egy életen keresztül az ellenkezőjét annak, amit csak az nem tud, aki nem akarja – rettenetes lehet.

– Álljon meg a menet! Nem egy életen keresztül, csak a hivatali időm alatt. Betöltöm a 75. évet, és nincs tovább. Utána még öt évig alkalmas leszek, ha közben konklávét lesz, pápát választani. Nyolcvanon túl pedig már csak akkor sajnálhatsz, ha véletlenül engem választanak meg a főnök utódjának. Nem valószínű. Szóval, ha betöltöm a 75-öt, akkor járhatok sűrűn ilyen helyekre, ahol nincsen *mi sembra*, s mondhatom, amit gondolok.

– De mit gondolsz? Lehet élni ebben a skizofréniában? Tudod, hogy tévedhetetlen szövegeket kell legyártanod hivatali megbízásból – munkaviszonyként. Tudod, hogy az ilyen szerencsétlen Jancsikkal közölnöd kell, amiről csak a Mari nének gondolják már... Azt, amit jó katolikusnak gondolnia kell. Hogy bírod ezt a tudathasadásos állapotot?

– Professzorom, professzorom, te csak a magad fejével tudsz gondolkodni. Ha volna akkora tehetségem, mint Neked, nem lennék prefektus. De nem ám! Akkor én is tanszékvezető lennék, s ügyeskednék, ahogyan Te. Hogy olyan könyvet írjak, amiért nem jelentenek fel. De ahogy én téged nézlek, te ilyet nem tudsz. Mindenképpen beleírod azt is, amit gondolsz, bár azt reméled, hogy jól elrejtetted. Küngnek sem sikerült elrejtetnie, pedig ő csak egy kérdőjelet rajzolt: Unfehlbar? – Tévedhetetlen? Kérdőjelet követően aztán áttehette tanszékét Tübingenben az állami szektorba. Boff pedig kilépett a ferencesektől, nem bírta tovább a szekatúrát, és megnősült. Herbert Haag pedig megvárta a nyugdíját, s csak utána kezdett a Tanítóhivatal számára elfogadhatatlan könyveket írni. Korábban írta a Bibellexikon-t, s a főnökék békében hagyták. De Te ötvenévesen, sőt hamarabb kezdted el rendetlenkedni, s hiába ügyeskedtél. Megírtam, hogy mennyire tisztelem buzgalmat... s utána kioktattalak, amiről kell.

– Hagyjad már az én nagy tehetségemet. Aki rászánja magát a filozófia-életre, összehoz magának egy katedrát. Ha nem is Tübingenben, hát a három milliós kis San Salvadorban. Megtanulja, amit én is megtanultam. És közben – teológiai tanulmányai ellenére is – Jézust is megismeri, s elbődül a lelke... hogy ez a disznóság nem mehet tovább, mert Jézus mégis csak azt mondta, amit.

– De az enyém nem bődül el, barátom, mert tudomásul vettem, hogy a világ olyan, amilyen. El lehet menni miatta a Golgotára. Azt lehet. Vedd tudomásul, professzorom, hogy Konstantin után csak nagyítóval láthatsz valami mást az egyházban-világban, mint Jézus előtt. Kivakartuk

* Vö. Jézus Krisztus és a szegények. Jon Sobrinó elítélése: „Érted vagyok”, 2007. június, 27. o.

a népvándorlás korából – Európát. Megcsináltuk az ismert történelem legkülönb civilizációját: felfedeztük a puska-porrt, az iránytűt. Fölfedeztük aztán Amerikát is. Kiirtottunk 60 millió beenszülttet a legkatolikusabb spanyol király zászlaja alatt. Világbajnokok lettünk mi, a fehér ember, mi, a keresztények, a népek fegyveres leigázásában, kincseik-aranyuk-olajuk kizsákmányolásában. Nincs civilizáció, amely közelünkbe érhetne. Pedig kezdetben százával s ezrével mentek eleink a Birodalom cirkuszaiba birkózni az oroszlánokkal... De maradt a világ, ami volt, csatátér, / és ott veszett a lélek is, nemcsak a vér. / Világra jött a Béke és a Szeretet, / De a hatalom mindig vassal fizetett. / Európa minden városát, / Porig égették a keresztény katonák... Professzor Úr!!! Én nem bódültem el, de nem ám!

– S elbődülés helyett mit csinálsz? Mondod a misét meg a zsolozsmát...

– Igen, mert jobbat nem tehetek.

– S mit használsz veled?

– Semmit, de magamat karban tartom veled.

– És Jézus?

– Mi van veled?

– Hát ő az Üdvözítő, a Megmentő, a Megváltó, az Isten végleges Küldöttje, akinek kinyilatkoztatott és az Egyháztól megőrzött igazsága adja a teológia normatív elvét, amit semmi más felül nem múlhat... Örök tavaszába kapcsolódva lesz a teológia az érvényes újdonság forrása és világgossága a jóakarató emberek számára...

– Nem értelek. Mért mondod fel saját szövegemet?

– Ember!!! Hiszel Te egyáltalán valamiben, ha ezeket le tudod írni?

– Igen. Hiszek az Istenben. Érted? Hiszek benne, de nem vagyok képes átvenni a gondjait. S te, professzorom, ezt teszed. Az ilyen gond-átvevők a Golgotára valók. Ez a fajta mindenkor csak azt akarja tenni, ami Neked, az Istennek kedves. Jobb időkben elégettük őket, mint Husz Jánost – magyar királyi, német-római császári menlevele ellenére is. Mire ment volna a szövegével, ha nem égetik el? Tábormokként élére állított volna a husziták seregének. Téged is el kellene égetnünk. Nem tehetjük. A felvilágosodás kiverte a kezünkől a gyufát. Most csak Közleményt írunk..., meg iszogatunk még – ebben a kocsmában. Megkérdezted a pincért, hogy mi az, amit iszunk? Nem? Akármit is, de inkább iszogatok veled, minthogy máglyára küldjelek.

– Monsignore, Eccellenza, prefektusom, félek megkérdezni, de megteszem: Mit éreztél, amikor aláírtad november 26-án a Közleményt?

– Azt, hogy bevégeztem ezt a hat éve tartó ügyet. S hogy elkezdhetek végére járni a következőnek. Már vagy harminc éve vagyok ebben a Hivatalban. Ne haragudj meg érte, de a te ügyed is... csak rutinmunka volt számunkra.

– S van valami, ha csak kocsmában elmondható is, jó szavad az ilyen istenverte hülyék számára, amilyen én vagyok?

– Hm, hm... Nincs. Menthetetlen vagy. Beleszerelmesedtél Jézusba is, Latin-Amerika szegényeibe is... De jövőre már hetven éves leszel, Jánoskám, s valahogy majd Te is bevégezed az életet. Kívánom Neked, hogy halálod óráig lobogj és lobogj!

– Nem ilyen jó szóra gondoltam. Ilyet a nagymamától várnék. Ide figyelj: nekem nem megértésre van szükségem. Mert nem engem kell megértened, hanem az ügyet, amelyet képviselek.

– Hát erre még azt mondhatom Neked, amivel Te kezdted a beszélgetést. Azt, hogy sajnállak is, irigyellek is. A kettőt egyszerre. Mert szerelmesnek lenni, csak az a jó. Biztatlak is: feszegessed csak a pofonos ládát! De ha tudsz, tarts mértéket! Ha Jézus annyira jutott, amennyire, akkor te sem viheted nagyon sokra. Bele is keseredhetsz ám abba, amit csinálnunk kell majd veled az Istentől kapott kinyilatkoztatás, a hagyomány, az egyház nevében. Csupa kisbetűvel mondom a kinyilatkoztatást, a hagyományt, az egyházat, de majd naggyal írom, amikor rákényszerítesz bennünket, hogy megint lépünk egyet.

– Borzalmas, amit mondasz. Nem nyithattok? Nem tudtok Szeretet Kongregációt csinálni, ahogyan Küng kívánta? Ahova átutalhatnátok a magunkfajta hülyéket... hogy mi is virágozhassunk? Hogy ne legyetek egyedül csak ti a hiteles egyház? Nem lehetnének ebben az egyházban az elismert hülyék szektora?

– Azt hiszem, hogy ez nem lehetséges. Az utolsó zsinat megfogalmazott talán tíz mondatot is, amely korábban csak a hülye-szektorban volt hallható. S mi lett belőle? Lucianit nem láthatta halottkém, s Wojtyla behozta a főnököt Münchenből prefektusnak. Ha magyar volnál, tudnád, hogy mi a „Mindent vissza!”. Harmadára kurtították országukat, s hiába szavaltak, nem kaptak vissza semmit sem. Roncalli nagyot álmodott. A te fajtádból való, csak elmondhatatlanul ügyesebben csinálta a dolgát, mint Te. 78 éves koráig semmit sem árult el magából. S ő is, és annak ellenére is, hogy ilyen ügyes volt, mire jutott...? Utána az Opus Dei nőtt meg, ha nem is abból nőtt ki, amit ő csinált. De az ő zsinata után nőtt nagyhatalommá. Azért nem lehetséges, amit akarnál, mert a történelem mutatja, hogy reménytelen.

– Mi a reménytelen?
 – Hogy mi? Hát a Názáreti ügye.
 – Muszáj megvédenem az ügyét. S ha csak a fele igaz annak, amit írtál a Közleményben, akkor nem is lehet reménytelen.
 – Igazad van, nem reménytelen. Csak akkor szét kell tudnod lőni a struktúrát, mert ebben a struktúrában a Lucianik meghalnak a 31. napon.
 – Jézusnak nincs gépfegyvere.
 – Hátha nincs, akkor fogadd el azt az egyházat, amelyet találsz, ha jót akarsz magadnak. Azt, amelyben nincs szektor a hülyék számára.
 – Nem fogadhatom el, mert az azt jelentené, hogy átallok a hatalom, a fegyver, a gazdagok oldalára. Ott hagyom az Isten népét, a szegényeket. S a Názáretinek csak arra volt hatalma, hogy odaadja az életét.
 – Drága Jánosom, ezzel mit akarsz mondani? Az ántivilágban még volt gramofonlemez, s az megsérülhetett, s olyankor a tű visszaugrott az előző barázdába. Kezded elölről?
 – Kezdeném, ha még volna időd...
 – Ezt a délutánt reád szántam, de én már azt hittem, szövegezhethetjük, amit majd mondunk, ha híre megy kocsmázásunknak.
 – Én még nagyon messze vagyok attól.
 – Akkor mondjad csak barátom, ami fáj!
 – Ide figyelj, Vilmos! A legbosszantóbb számomra a Közleményedben, amikor arról beszélsz, hogy a megváltást redukálom Jézus haláláig tartó hűségére. Hogy Krisztus halála számomra csak példa és nem szentség (adómány). Hogy a megváltást lecsökkentem moralizmusra.
 – Mért, mi bajod veled?
 – Még kérde? Az a bajom, hogy ami nekem csúcs, az Neked – „csak”. Nekem csúcs, hogy Jézus hajlandó kinyíratni magát azért, amit igaznak tart, azaz hatalma van odaadni az életét. Neked meg a szentség a csúcs. Az, hogy elmondjuk a szentmisét, melyben emlékezünk arra, hogy Jézus meghalt az Isten ügyéért.
 – Javíthatatlan vagy. Mondjad meg már, drága barátom, hogy mit csináljak?! Értsd meg, ennyit tudunk: emlékezni. Mit akarnál tőlünk?
 – Megmondjam?
 – Igen, mondd meg!
 – Misézés helyett – kinyíratást. Olyan szöveget, amiért belénk lőnek. Azt az elátkoztatok moralizmust. Példát és példát... A mindenségit neki! Zsoltározás helyett..., ahelyett, hogy Isten miként fojtotta bele a fáraó seregét a Vörös-tengerbe, valamint, ami reményt tud nyújtani Latin-Amerika vagy Afrika szegényeinek. Hogy lesz még egyszer ünnep a világon, amikor elfárad a vész harangja, s a viszály elvérzik a csatákon. Hogy amikor a bőség kosarából majd mindenki egyaránt vehet, akkor van itt a Kánaán.
 – Ezeket a verseket akarod szavalni mise helyett?
 – Nem helyette akarom, hanem melléje, elébe és fölébe. A misének emlékeznie kell arra, amit Jézus csinált abban az áldott és Kaifás megátkozta három esztendőben. De ti liturgiát csináltok a miséből. Rubrikával, hogy mikor kell a karomat felemelni, meg mikor engedhetem le. Ti arra emlékeztek, amit Jézus egyetlen egy alkalommal csinált. Nem arra, amit a három esztendő alatt tett.
 – Jézus hagyta meg, hogy ezt csináljuk...
 – Fészkes fekete fenét! Jézus azt hagyta meg, hogy a kenyérmegtöréssel, pohárbor-megívással emlékezzünk. Azt hagyta meg, hogy emlékezzünk órá, aki nem kötött megállapodást sem Kaifással, sem Pilátussal. Részlegesen sem,

meg olyant sem, hogy nunciust küldhet annak földjére, akivel megállapodott. Emlékezzünk Jézusra, aki nagyon rosszul viselte Izrael vallási üzemét, a főpapok, írástudók, vének bölcs és gyilkos hülyéskedését. Aki olyan életet élt, hogy érdemet szerzett ezek előtt az urak előtt arra, hogy belelőjenek. Azazhogy megostorozzák, keresztútra vigyék, s megfeszítsék.

– Komplet hülye vagy, Jánoskám. Pontosan olyan, amilyen... – ezt azért inkább nem mondom ki... már mint azt, akire gondoltam. Mert még elbíznád magad. Helyette inkább más mondok. Te pályát tévesztettél. Színésznek kellett volna menned. Nem is annak, drámaírónak. Amit itt produkálsz nekem, azt megírhatnád. Nem mondom, hogy kasszasikered lenne, de azért felfigyelnék rád. Tudod, hogy a Vatikánra gondolok. Na, nem az én Kongregációm figyelne fel rád. Egy másik. Talán még meg sincs ez a Kongregáció. Ezt hamarabb összehoznák a főnök, mint a Küng ajánlotta Szeretet Kongregációt. Megvan. Kommunikációs Kongregáció. Figyelhetné a filmeket, a drámákat. S ennek múltja is van már. Feléleszthető lenne a Zsinat általt eltörölt index. Lehet a neve ez is: Index Kongregáció.

– Vilmos, Vilmos, ne komolytalankodj, kizökkentesz a gondolataimból. Még ha ötven évvel korábban ajánlottad volna ezt, amikor valamivel fiatalabb voltam. Arról beszélj, hogy mi az, amit fölibe raksz a moralizmusnak! Tudom, hogy mit mondasz. Azt rakod fölibe, amit a Jóisten csinált. Mit csinált? Elküldte a Fiát, s mi kivégeztük, s ő meghalt. Aztán titokban feltámadt. Aztán felment a mennybe. Ez az a nagy-nagy misztérium, amitől megtámasodik közleményíró ceruzátok. Ha meg én azt mondom, amit maga Jézus mondott, hogy „példát adtam nektek, hogy ahogyan én cselekedtem, ti is úgy tegyetek”... Ha ezt mondom, akkor én csak moralizálok. És ti mit csináltok... Kongregációtokban s az egész Vatikánban? Leborulva csodáljátok Isten hatalmas tetteit. S közleményt írtok, amikor én elkezdek arról firkálni, hogy Jézusról csak moralizálva lehet beszélni, és nincs más Jézusról szóló logosz, tudomány, mint a jézuológia, ami bizony moralizálás. Az Útról kell beszélni. Az Útról, melyen ha sétálunk, eljön közénk az Isten Országá. S ennek a jézuológiának azokról a szegényekről kell beszélnie, akikkel ez a Jézus sorsazonosságot vállalt. De ha erről beszélek, akkor ti felemelitek a ceruzátokat, és azt írjátok, hogy a krisztológia egyházi megalapozása nem azonosítható „a szegények egyházával”, mert annak az alapja az apostoli hitben található, amelyet az egyház továbbadott minden nemzedék számára. A teológusnak tudnia kell, hogy a teológia hittudomány, s ha egyébből indul ki, kiteszi magát az önkénynek, és annak, hogy rosszul képviseli magát a hitet. Herótom van a ti apostoli hitetektől s egyházi hittudományotoktól! Ettől az egész szövegtől én falra mászok. Ebben benne van Jézus egyházi elárulásának kétezer esztendő története. Benne az, hogy mi is keresztre feszítettünk egy hülye moralizálót.

– Ez az a pillanat, amikor Saragozza piacán a nagy inkvizitor felemeli ujját, rámutat Jézusra, s a katonái már viszik is a börtönbe. Viszik, hogy az éj folyamán fölkeresse börtönében Jézust, és megmondja neki: „Menj vissza! Amit te akartál, az nem lehetséges. Ami lehetséges, azt csinálja az egyház és az inkvizíció.” Jánosom, vége a párbeszédnek. Kitöltöm poharainkba, ami még benne van az üvegben, megisszuk, s elmegyünk haza.

– És a rezümé, amit összeállítunk?

– Nem állítok össze semmit. Ha a főnök megkérdezi, hogy mire mentem veled, megmondom neki a valóságot.

– Mi az?

– Hogy komplet hülye vagy.

(2007. április)